

Kościół katolicki w Polsce. Konkordat

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Linia chronologiczna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Ignacy Dudkiewicz, *Zmiana w relacjach państwo – Kościół jest niezbędna. Dla Kościoła i dla państwa*, 18.11.2009 r., dostępny w internecie: krytykapolityczna.pl [dostęp 10.01.2020 r.].
- Źródło: *Konkordat między Rzeczpospolitą Polską a Stolicą Apostolską*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 5.08.2020 r.].
- Źródło: Maciej Miros, *Założ sobie Kościół*, 12.08.2009 r., dostępny w internecie: onet.pl [dostęp 10.01.2020 r.].

- Źródło: Rafał Chabasiński, *Konkordat w Polsce – zwyczajna umowa czy złożenie hołdu Kościołowi?*, 28.10.2018 r., dostępny w internecie: bezprawnik.pl [dostęp 21.12.2020 r.].
- Źródło: *Ustawa z dnia 21 kwietnia 1936 r. o stosunku Państwa do Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 21.12.2020 r.].
- Źródło: oprac. własne.
- Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 5.08.2020 r.].
- Źródło: *Ustawa z dnia 4 lipca 1991 r. o stosunku Państwa do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 5.08.2020 r.].

Kościół katolicki w Polsce. Konkordat

Źródło: domena publiczna.

Od XII wieku relacje państwo – Kościół katolicki określała specjalna umowa międzynarodowa, zwana konkordatem. Jednym z pierwszych był konkordat wormacki zawarty między Henrykiem V cesarzem (władza państwowa) a papieżem Kalikstem II (władza kościelna). Z biegiem czasu wiele państw zawierało konkordat ze Stolicą Apostolską (dotyczyło to relacji państwo – Kościół katolicki) i określało swój stosunek do Kościołów chrześcijańskich w ustawach zasadniczych (konstytucjach) lub w ustawach zwykłych.

Warto przypomnieć konkordaty czasów nowożytnych i współczesnych:

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Obecnie obowiązują kilka konkordatów w państwach, gdzie dominują katolicy, np. we Włoszech, Hiszpanii, Chorwacji, Polsce, a nawet w niektórych landach niemieckich, np. w Bawarii.

Twoje cele

- Przedstawisz model relacji państwo – Kościół.
- Przeanalizujesz stosunki Rzeczypospolitej Polskiej z Kościołem katolickim.

- Scharakteryzujesz relacje Rzeczypospolitej Polskiej z wybranym związkiem wyznaniowym.
- Wyjaśnisz zasady konkordatu między Rzeczpospolitą Polską a Stolicą Apostolską.

Przeczytaj

Stosunki państwo – Kościoły i związki wyznaniowe

W świecie współczesnym stosunki między państwem a Kościołami i związkami wyznaniowymi można rozpatrywać na kilku płaszczyznach:

- w aspekcie społeczno-kulturowym są to relacje między normami prawa stanowionego przez państwo a normami religijnymi;
- w aspekcie politycznym jest to zakres gwarantowanej przez państwo wolności sumienia i wyznania;
- w aspekcie prawno-ustrojowym są to relacje między instytucjami państwa a instytucjami poszczególnych Kościołów lub związków wyznaniowych.

Modele relacji państwa z Kościołami i związkami wyznaniowymi

Państwo teokratyczne to model państwa najstarszy historycznie, który opiera się na rządach kapłanów lub fakcie, że władca jest równocześnie najwyższym kapłanem. System ten był charakterystyczny dla starożytnej Mezopotamii oraz starożytnego Egiptu. Zakładał, że władza pochodzi od jednego lub wielu bogów, a władcy są jedynie wykonawcami boskiej woli. Współczesnym państwem teokratycznym jest Watykan.

Państwo ateistyczne, w którym panuje pogląd odrzucający istnienie jakiegokolwiek boga (ateizm). Państwo zwalcza więc wszelkie przejawy religijności. otwarcie walczy z religią.

Kościołami i związkami wyznaniowymi, jeżeli jeszcze istnieją. Duchowni są represjonowani, podobnie jak wszyscy, którzy przyznają się do swojej religijności lub konkretnego wyznania. Zamiast form kultu religijnego rozwija się kult państwowy, który dotyczy przywódcy państwa i narodu. Tak jest np. w Koreańskiej Republice Ludowo-Demokratycznej.

Państwo wyznaniowe charakteryzuje się ścisłym powiązaniem instytucji państwa i Kościoła. Przejawem tego może być konstytucyjne zagwarantowanie uprzywilejowania danego Kościoła lub związku wyznaniowego w państwie. Skrajnym przykładem współczesnego państwa wyznaniowego jest Arabia Saudyjska, gdzie nie rozdziela się prawa państwowego od religijnego (szariatu), a za porzucenie islamu grozi kara śmierci.

Państwo neutralne światopoglądowo, które opiera się na zasadzie rozdziału religii od państwa. Współcześnie występują dwie odmiany państwa neutralnego światopoglądowo: jest to *państwo radykalnie świeckie*, gdzie obowiązuje rozdział Kościoła i państwa, które jest neutralne wobec poglądów wyznaniowych obywateli, może obowiązywać zakaz uzewnętrzniania symboli i przekonań religijnych w przestrzeni publicznej (np. Francja); i *państwo umiarkowanie świeckie* – tu

mimo rozdziału Kościoła od państwa nie ma zakazu uzewnętrzniania przekonań. Przykładem takiego modelu jest Polska.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Stosunki Rzeczypospolitej Polskiej z Kościołem katolickim

System stosunków państwo – Kościół katolicki w Polsce jest podobny do rozwiązań stosowanych w innych europejskich państwach demokratycznych. Spełnia on wymogi współczesnego prawa międzynarodowego oraz doktryny społecznej Soboru Watykańskiego II. Stosunki między państwem a Kościołem katolickim w Polsce dają gwarancję pełnej wolności religijnej i poszanowanie dla osób niewierzących. Jest to zawarte w preambule do [Konstytucji](#) RP:

” Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.

(...) my, Naród Polski – wszyscy obywatele Rzeczypospolitej, zarówno wierzący w Boga będącego źródłem prawdy, sprawiedliwości, dobra i piękna, jak i nie podzielający tej wiary, a te uniwersalne wartości wywodzący z innych źródeł, równi w prawach i w powinnościach wobec dobra wspólnego – Polski (...).

Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 5.08.2020 r.].

Funkcjonujący w Rzeczypospolitej Polskiej system relacji państwo – Kościół katolicki powstał po 1989 roku i opierał się początkowo na rozwiązaniach stanowiących w ustawach. Dopiero zawarcie [konkordatu między Rzeczpospolitą Polską a Stolicą Apostolską](#) z 28 lipca 1993 roku dało podstawy tych relacji, co potwierdziła następnie Konstytucja RP z 1997 roku. [Konkordat](#) został [ratyfikowany](#) 23 lutego 1998 roku przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, a wszedł w życie dwa miesiące później.

Ratyfikacja konkordatu między Rzeczpospolitą Polską i Stolicą Apostolską, 23.02.1998.

Źródło: Vaticannews.va, tylko do użytku edukacyjnego.

Konkordat – postanowienia

Konkordat podpisany przez Rzeczpospolitą Polską ze Stolicą Apostolską opiera się na trzech podstawowych zasadach:

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

W art. 1 konkordatu mamy zapisaną następującą informację:

” Konkordat między Rzeczpospolitą Polską a Stolicą Apostolską

Artykuł 1

Rzeczpospolita Polska i Stolica Apostolska potwierdzają, że Państwo i Kościół katolicki są – każde w swej dziedzinie – niezależne i autonomiczne oraz zobowiązują się do pełnego poszanowania tej

zasady we wzajemnych stosunkach i we współdziałaniu dla rozwoju człowieka i dobra wspólnego.

Źródło: *Konkordat między Rzeczypospolitą Polską a Stolicą Apostolską*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 5.08.2020 r.].

Podobny zapis znajduje się w Konstytucji RP, dając wykładnię stosunków państwa ze wszystkimi Kościołami i związkami wyznaniowymi.

” **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.**

Art. 25

3. Stosunki między państwem a kościołami i innymi związkami wyznaniowymi są kształtowane na zasadach poszanowania ich autonomii oraz wzajemnej niezależności każdego w swoim zakresie, jak również współdziałania dla dobra człowieka i dobra wspólnego.

Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 5.08.2020 r.].

Na podstawie tych zapisów państwo uznaje osobowość prawną Kościoła katolickiego, przyznaje mu autonomię w kwestii obsadzania stanowisk kościelnych oraz uznaje prawo Kościoła katolickiego do posługiwania się własnym prawem kanonicznym. Kościół ma pewne obowiązki wynikające z zapisów konstytucji – jest to troska o dobro wspólne, rozumiane jako społeczeństwo i państwo. Wolność religijna w Polsce jest zagwarantowana zapisami konstytucji oraz konkordatu.

” **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.**

Art. 53

1. Każdemu zapewnia się wolność sumienia i religii.

2. Wolność religii obejmuje wolność wyznawania lub przyjmowania religii według własnego wyboru oraz uzewnętrzniania indywidualnie lub z innymi, publicznie lub prywatnie, swojej religii przez uprawianie kultu, modlitwę, uczestniczenie w obrzędach, praktykowanie i nauczanie. Wolność religii obejmuje także posiadanie świątyń i innych miejsc kultu w zależności od potrzeb ludzi wierzących oraz prawo osób do korzystania z pomocy religijnej tam, gdzie się znajdują.

Źródło: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r., dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 5.08.2020 r.].

Gwarancje te oznaczają, że obowiązują one nie tylko w sferze życia prywatnego, lecz także publicznego, czego symbolem mogą być symbole religijne w instytucjach publicznych lub lekcje religii w publicznym systemie edukacji w Polsce.

Zasada bezstronności państwa w kwestiach światopoglądowych i religijnych wynika z idei świeckości państwa, która w treści Konstytucji RP została zastąpiona właśnie tym terminem.

” Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.

Art. 25

2. Władze publiczne w Rzeczypospolitej Polskiej zachowują bezstronność w sprawach przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych, zapewniając swobodę ich wyrażania w życiu publicznym.

Źródło: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r., dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 5.08.2020 r.].

Tym samym Kościół katolicki w Polsce nie ma statusu religii uprzywilejowanej, jak to było w czasach II Rzeczypospolitej Polskiej. Konstytucja RP z 1997 r. stawia Kościół

katolicki na równi z innymi kościołami i związkami wyznaniowymi, co potwierdzają ustawy przyznające identyczne uprawnienia innym Kościołom i związkom wyznaniowym.

Stosunki państwo polskie a inne Kościoły i związki wyznaniowe

Stosunki między państwem a innymi Kościołami i związkami wyznaniowymi opierają się na zasadach zapisanych w Konstytucji RP i ustawie o gwarancjach wolności sumienia i wyznania z 17 maja 1989 roku. Głosi ona równouprawnienie obywateli pod względem religii, potwierdza świecki charakter państwa, zniósła zasadę zwierzchnictwa państwa nad związkami wyznaniowymi oraz zezwala na rejestrację związków wyznaniowych według wymienionych w ustawie kryteriów.

Stosunki państwa polskiego z Polskim Autokefalicznym Kościołem Prawosławnym

Podstawą prawną regulacji jest Konstytucja RP i jej zapisy o wolności sumienia i religii. Osobnym dokumentem regulującym stosunki między państwem polskim a Polskim Autokefalicznym Kościołem Prawosławnym jest ustawa z dnia 4 lipca 1991 r.

” Ustawa z dnia 4 lipca 1991 r. o stosunku Państwa do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, zwany dalej „Kościołem”, stanowi część Powszechnego Kościoła Prawosławnego i zachowuje z nim jedność w sprawach dogmatycznych i kanonicznych. Jest niezależny od jakiegokolwiek pozakrajowej władzy duchownej i świeckiej.

Art. 2. 1. Kościół rządzi się w swych sprawach wewnętrznych własnym prawem, swobodnie wykonuje władzę duchowną i jurysdykcyjną oraz zarządza swoimi sprawami.

2. Kościół w swej działalności wewnętrznej posługuje się językiem staro- -cerkiewno- -słowiańskim i językami ojczystymi swych wyznawców.

Art. 3. 1. Ustawa określa zasady stosunku Państwa do Kościoła, w tym sytuację prawną i majątkową Kościoła.

2. W sprawach odnoszących się do Kościoła, nieuregulowanych niniejszą ustawą, stosuje się ustawę z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz. U. z 2005 r. Nr 231, poz. 1965, z późn. zm.1)).

Art. 4. 1. Problemy związane ze stosunkami między Państwem a Kościołem oraz sprawy interpretacji niniejszej ustawy rozpatrują wspólne zespoły składające się z upoważnionych przedstawicieli Rządu Rzeczypospolitej Polskiej i Świętego Soboru Biskupów, na zasadzie parytetu.

2. Przepis ust. 1 nie narusza właściwości organów państwowych oraz organów Kościoła. (...)

Źródło: Ustawa z dnia 4 lipca 1991 r. o stosunku Państwa do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 5.08.2020 r.].

Inne związki wyznaniowe

W podobny sposób są uregulowane stosunki państwa polskiego z innymi Kościołami i związkami wyznaniowymi, których łącznie jest 166 w rejestrze Kościołów i innych związków wyznaniowych.

” Ustawa z dnia 21 kwietnia 1936 r. o stosunku Państwa do Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 2

Muzułmański Związek Religijny w Rzeczypospolitej Polskiej korzysta w swem życiu wewnętrznym z pełnej wolności rządzenia się, w ramach praw obowiązujących, przepisami swego Statutu (Ustawy Wewnętrznej), uznanego przez Państwo w drodze rozporządzenia Rady Ministrów. Statut Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej stanowi wraz z ustawą niniejszą podstawę prawną organizacji tego Związku.

Art. 3

Zwierzchnią władzę w Muzułmańskim Związku Religijnym w Rzeczypospolitej Polskiej oraz nadzór nad wykonywaniem obowiązków przez duchowieństwo i pieczę nad potrzebami religijnymi muzułman sprawuje Mufti Muzułmański w Rzeczypospolitej Polskiej z pomocą Najwyższego Kolegium Muzułmańskiego.

Źródło: Ustawa z dnia 21 kwietnia 1936 r. o stosunku Państwa do Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 21.12.2020 r.].

Słownik

konkordat

(z łac. *concordatum* – uzgodniony); umowa międzynarodowa zawierana między państwem a Stolicą Apostolską, regulująca sprawy dotyczące obu stron (pozycja Kościoła katolickiego w danym państwie, zapewnienie wolności nauczania religii i wypełniania misji, kwestie własności, ważności małżeństw sakramentalnych, wpływu władz państwowych na obsadę stolic biskupich itp.)

konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską

umowa międzynarodowa zawarta 28 lipca 1993 w siedzibie Rady Ministrów przez arcybiskupa Józefa Kowalczyka, ówczesnego nuncjusza apostolskiego w Polsce, i Krzysztofa Skubiszewskiego, ówczesnego ministra spraw zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej w rządzie Hanny Suchockiej

konstytucja

(z łac. *constituo* – urządzać, ustanawiać, regulować); akt prawny, określany także jako ustawa zasadnicza, która zazwyczaj ma najwyższą moc prawną w systemie źródeł prawa w państwie

ratyfikacja

(z fr. *ratification*); jeden ze sposobów wyrażenia ostatecznej zgody na związanie się umową międzynarodową przez upoważniony do tego organ państwowy

Linia chronologiczna

Polecenie 1

Zapoznaj się z linią chronologiczną. Wybierz jedno z wydarzeń i uzupełnij jego opis o więcej szczegółów.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Wskaż, jakie były konsekwencje przyjęcia chrztu przez Mieszka I.

Ćwiczenie 2

Zastanów się nad znaczeniem konkordatu w polskiej polityce zagranicznej.

Ćwiczenie 3

Przedstaw skutki konklawe z 1978 roku dla polskiego społeczeństwa.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

Zapoznaj się z poniższym tekstem i rozwiąż ćwiczenie.

W państwie obowiązuje zasada separacji państwa od Kościoła. Jest uznawana autonomia Kościoła. Państwo nie finansuje żadnego z Kościołów, obowiązek ten jest pozostawiony wiernym, którzy płacą podatek kościelny. Jedynie działalność charytatywna Kościoła może liczyć na wsparcie finansowe ze strony państwa. Źródło: oprac. własne.

Ćwiczenie 5

Wskaż, które z poniższych zdań dotyczących relacji państwo – Kościół nie dotyczą Rzeczypospolitej Polskiej.

- Premierem rządu może być tylko katolik.
- Głową państwa jest głowa Kościoła w tym państwie.
- Biskupów mianuje papież bez zgody władz państwowych tego kraju.
- Pracę kapelanów finansuje episkopat, a nie państwo.
- Państwo nie płaci katechetom, którzy pracują w szkołach katolickich.

Ćwiczenie 6

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj zadanie.

” Maciej Miros

Założ sobie Kościół

(...) W Polsce od 1989 roku funkcjonuje rejestr Kościołów i związków wyznaniowych. Prowadzi go Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Rejestr powstał na fali antysekciarskiej krucjaty. Destrukcyjne grupy pojawiły się u nas wraz z upadkiem żelaznej kurtyny. Pachniały Orientem i miały gotowe recepty niemal na wszystko – szczęście, miłość, Boga. Specjaliści szacują, że w latach dziewięćdziesiątych było ich trzysta, a według niektórych źródeł nawet tysiąc. Spanikowani zalewem sekt politycy wymyślili więc rejestr, by okiełznać demona. Dziś w Polsce rzeczywiście funkcjonuje najwyżej pięćdziesiąt aktywnych sekt, choć dokładnych danych nikt nie zna. Ale zdaniem ekspertów nie jest to jednak zasługa polskiego prawa. To jest nadal dziurawe jak szwajcarski ser. Choćby dlatego, że w Polsce można sobie założyć Kościół czy związek wyznaniowy... nie wpisując go do rejestru. (...)

W naszym kraju wpis do rejestru nie jest obowiązkiem, lecz uprawnieniem. Przez wpis Kościół uzyskuje jedynie osobowość prawną. Brak osobowości prawnej nie oznacza natomiast nielegalności działań Kościoła, a świadczy jedynie o tym, że nie ma on zdolności do podejmowania czynności prawnych. – Wszelkie przejawy działalności takiego Kościoła, jeżeli nie naruszają obowiązujących norm prawnych, są dozwolone – tłumaczy Wioletta Paprocka, rzecznik MSWiA.

Źródło: Maciej Miros, *Założ sobie Kościół*, 12.08.2009 r., dostępny w internecie: onet.pl [dostęp 10.01.2020 r.].

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

” Rafał Chabasiński

Konkordat w Polsce – zwyczajna umowa czy złożenie hołdu Kościołowi?

Rozdział kościoła i państwa wynika, między innymi, właśnie z zapisów konkordatu

Treść pierwszego artykułu konkordatu wprost wskazuje na rozdział państwa od Kościoła. Strony umowy zobowiązują się w nim do pełnego poszanowania wzajemnej niezależności we wzajemnych stosunkach. Następne cztery artykuły dotyczy kwestii niejako organizacyjnych. Przewidują one, że reprezentujący stronę kościelną nuncjusz apostolski będzie, jak do tej pory, rezydować w Warszawie a ambasador Polski w Watykanie. Artykuł trzeci zapewnia polskiemu Kościołowi oraz jego przedstawicielom swobodę w komunikacji między innymi ze Stolicą Apostolską, ze sobą i kościołami w państwach trzecich. Zgodnie z artykułem czwartym, Polska uznaje osobowość prawną Kościoła oraz tych jego instytucji, które takową powinny posiadać zgodnie z prawem kanonicznym. Pozostałe mogą ją uzyskać na wniosek strony kościelnej. Artykuł piąty zaś przewiduje zapewnienie przez państwo Kościołowi Katolickiemu swobody publicznego pełnienia swojej misji. Zakłada ona również „wykonywanie jurysdykcji”, zarządzanie oraz administrowanie przez Kościół w zgodzie z prawem kanonicznym.

Źródło: Rafał Chabasiński, *Konkordat w Polsce – zwyczajna umowa czy złożenie hołdu Kościołowi?*, 28.10.2018 r., dostępny w internecie: bezprawnik.pl [dostęp 21.12.2020 r.].

Dla nauczyciela

Autor: Jarosław Dyrda

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Kościół katolicki w Polsce. Konkordat

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

IX. Sprawowanie władzy w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

15) przedstawia modele relacji państwo – Kościół i stosunki Rzeczypospolitej Polskiej z Kościołem katolickim (na podstawie przepisów konkordatu) oraz wybranym związkiem wyznaniowym (na podstawie ustawy).

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- przedstawia model relacji państwo – Kościół;
- analizuje stosunki Rzeczypospolitej Polskiej z Kościołem katolickim;
- przedstawia relacje Rzeczypospolitej Polskiej z wybranym związkiem wyznaniowym.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- nauczanie wyprzedzające.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;
- dyskusja za i przeciw;

- analiza linii chronologicznej.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Przed lekcją

1. Nauczyciel dzieli zespół klasowy na cztery grupy, które przygotowują wyznaczone elementy zajęć poświęconych Kościołowi katolickiemu w Polsce.

Grupy:

- grupa pierwsza – modele relacji państwo – Kościół;
- grupa druga – historia konkordatu między RP a Kościołem katolickim;
- grupa trzecia – stosunki państwo – Kościół katolicki współcześnie;
- grupa czwarta – relacje państwa z innymi Kościołami i związkami wyznaniowymi.

Faza wstępna

1. Wprowadzenie do tematu i celów lekcji.

2. Wybrane lub chętne osoby swoimi słowami wyjaśniają, czym jest konkordat. W razie konieczności nauczyciel uzupełnia wypowiedź.

Faza realizacyjna

1. Wprowadzenie na temat stosunków między państwem a Kościołami i związkami wyznaniowymi w Polsce.

2. Poszczególne grupy przedstawiają swoje prezentacje poświęcone relacjom państwo – Kościół i związki wyznaniowe.

Każda grupa redaguje krótką notatkę poświęconą swojemu tematowi.

3. Burza mózgów na temat tego, jaki model państwa jest najlepszym rozwiązaniem w kwestii stosunków państwa z Kościołami i związkami wyznaniowymi – ateistyczne, wyznaniowe, neutralne światopoglądowo, teokratyczne.

4. Omówienie roli konkordatu i jego znaczenia dla relacji państwo – Kościół katolicki w Rzeczypospolitej Polskiej. Dyskusja za i przeciw.

5. Analiza relacji państwo – Kościół katolicki w Polsce na przestrzeni wieków na podstawie linii chronologicznej. Omówienie najistotniejszych wydarzeń.

Faza podsumowująca

1. Podsumowanie sytuacji Kościoła katolickiego, innych Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce.

2. Wykonanie ćwiczeń do linii chronologicznej oraz ćwiczeń 1-4 z bloku „Sprawdź się”.

Praca domowa:

Wykonanie pozostałych ćwiczeń z bloku „Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

Maciej Miros, *Założ sobie Kościół*, onet.pl.

Ignacy Dudkiewicz, *Zmiana w relacjach państwo – Kościół jest niezbędna. Dla Kościoła i dla państwa*, krytykapolityczna.pl.

Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, podpisany w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r., isap.sejm.gov.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Linie chronologiczną można zastosować do lekcji powtórzeniowej lub jako pomoc w tworzeniu prezentacji multimedialnej.